

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Миглена Ценова,

Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките,
за дисертационен труд на тема „Вокално-художествени особености в музикалните
характеристики на двете съвременни китайски опери „Тъгуване по миналото“ от
Гуанан Ши и „Учителката от планинското село“ от Уейя Хао“, разработена
от Джао Мейсю в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, гр. София, Вокален факултет,
катедра „Класическо пеене“,

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
направление „8.3. Музикално и танцово изкуство“

Джао Мейсю (на китайски език: 赵梅秀; пин-ин: Zhao Meixiu) е сред
изявените студенти в Юнанския университет по изкуства (云南艺术学院),
Факултет по музика (音乐学院), където работи с китайския тенор Жън Бин (任
斌) и придобива бакалавърска степен. Впоследствие Джао Мейсю завършва с
отличен успех магистърска програма в Държавна консерватория „Джовани
Батиста Перголези“ (на ит. ез.: Conservatorio Statale di Musica “G. B. Pergolesi”)
в гр. Фермо, Италия, където се обучава при прочутия италиански тенор
Назарено Антинори (Nazzareno Antinori) и при лиричния сопран от корейски

произход Ли Со-хьон (на кор. ез.: 이소현; изписване с традиционни йероглифи: 李素賢). Двата световно признати оперни интерпретатори, лауреати на международни конкурси за певческо майсторство, бележат и ярки педагогически успехи, включително при работата си с китайски студенти. По време на обучението си в Италия Джао Мейсю участва в концерти и оперни представления. Сред най-сложните за интерпретация оперни персонажи, които Джао Мейсю тълкува на сцена в Италия, тя посочва персонажа на Дона Анна от операта „Дон Жуан“ от Волфганг Амадеус Моцарт (вж. Автобиография, с. 1). По време на обучението си в Италия Джао Мейсю овладява италиански език до степен, която ѝ позволява да подпомага с преводи учебния процес в консерваторията и придобие сертификат PLIDA (ит. ез.: *Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri*) за владение на италиански език (ниво B2), официално признат документ от италианското Министерство на образованието, гарантиращ способност за справяне с академичен италиански език и специализирана терминология във висши учебни заведения в Италия (в това число и музикални и музикологични понятия и термини на италиански език).

През 2022 г. Джао Мейсю постъпва в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, Вокален факултет, катедра „Класическо пеене“, където разработва дисертационен труд под научното ръководство на доц. д-р Габриела Георгиева. По време на докторантурата си Джао Мейсю се изявява в майсторски класове, концерти и конкурси. Тя участва успешно в майсторски клас на китайския контратенор Сяо Ма (肖瑪), проведен на 7 юни 2023 г. в НМА „Проф. П. Владигеров“ в рамките на форума „Лято с китайската култура в България“. В концерт „Имена от бъдещето“, в който участват докторанти от НМА „Проф. П. Владигеров“, Джао Мейсю изпълнява Ария на Лиу от трети

акт на операта „Турандот“ от Джакомо Пучини. Изпълненията на младите музиканти, между които и Джао Мейсю, са в акомпанимент на оркестър „Симфониета „София“ и под диригентството на проф. д-р Деян Павлов. Концертът е осъществен на 23 юни 2023 г. в Общински културен институт „Надежда“. Джао Мейсю се изявява и в майсторски клас на световно признатия български тенор Калуди Калудов, осъществен между 11 и 13 ноември 2023 г. в НМА „Проф. П. Владигеров“. По време на своята докторантура Джао Мейсю става лауреат на Първа награда от петото издание на Международния младежки фестивал „Славянски звън“ (2024) в гр. Горна Оряховица, категория „Класическо пеене“.

Преди да пристъпя към анализ на дисертационния труд, бих искала да отправя поздравления както към докторанта, Джао Мейсю, така и към научния ръководител, доц. д-р Габриела Георгиева, за дисертационното изследване, което е едновременно актуално и обогатяващо знанията на академичната общност и на интересуващите се от китайска култура и изкуства български граждани. Наред с анализите, в становището си съм очертала и някои по-дълбоки връзки, които биха могли да възникнат между отделни аспекти от дисертационното изследване и познанията сред българската общественост, които в някои случаи – най-вече свързани с литературните първоизточници – са дългогодишни. Допълнила съм и информация, свързана с някои „срещи“ на българската общественост с произведения, споменавани в текста на дисертационното изследване. Такива аспекти задълбочават значимостта на предлагания дисертационен труд, а предвид оригиналността на изследването – допълват неговите приноси.

Предлаганият дисертационен труд е в общ обем от 235 с., от които 184 с. основен текст. Структурата обхваща увод, шест глави, заключение,

библиография, приноси на дисертационния труд, публикации на Джао Мейсю по темата на дисертацията и приложения.

В „Увод“ (с. 6 – 9) са представени обектът и предметът на изследването: обект на дисертацията са две произведения от т. нар. „китайска национална опера“: „Тъгуване по миналото“ и „Учителката от планинското село“, а предметът на изследване обхваща „анализ на музикалните характеристики и вокално-художествените особености на двете съвременни китайски опери“ (с. 6). Формулирани са „цел“, „задачи“ и „методологична основа“ на труда (с. 6 – 8). В увода е представена и основната структура на дисертацията (с. 8 – 9).

В първа глава, наречена „Произход и развитие на китайската национална опера“ (с. 10 – 24), с намерението да вникне пълноценно в „новаторските подходи“ (с. 6) при създаването на музиката (и либретата) на двете произведения и да ситуира исторически двете оперни творби („Тъгуване по миналото“ и „Учителката от планинското село“), Джао Мейсю обосновава осъществява исторически обзор върху зараждането и развитието на „китайската национална опера“, като извежда и ясна периодизация, която се състои от пет основни етапа: „Начален период – 1919 до 1949“, „Години на разцвет – 1949 до 1966“, „Време на застой – 1966 до 1976“, „Възраждане на операта след 1976 г.“ и „Процесът по интернационализиране на китайската опера“ (с. 10 – 24). Макар българската академична и музикологична общност да познава развитието на „китайската национална опера“ или *Джунгуо миндзу гъдзю* 中國民族歌劇 от други изследвания и дисертации на китайски докторанти у нас (включително от дисертацията на д-р Уан Циуна и други докторанти¹), краткият исторически обзор в настоящия текст на Джао Мейсю

¹ Вж. например Циуна, Уан. Китайската опера като драматургичен модел, художествено-естетически специфики и проявления (дисертационен труд за образователна и научна степен „доктор“). София: НМА „Проф. П. Владигеров“, 2024.

е напълно обоснован, за да се изведе значимостта и да се очертаят спецификите на двете произведения в контекста на цялостното развитие на „китайската национална опера“ (*Джунгуо миндзу гъдзю*), която може да се срещне и като „китайска опера от западен тип“ или *Джунгуо гъдзю Джунгуо миндзу гъдзю* 中國歌劇. Оттам Джао Мейсю се стреми да изведе значимостта на двете творби за развитието на китайската култура и за разпространението и рецепцията ѝ по света. По отношение на структурна единица „Процесът по интернационализиране на китайската опера“ от същата глава, би могло да се допълни, че българската общественост се е срещала с някои от произведенията от „китайската национална опера“, сред които *Баймао ню* или „Момичето с побелелите коси“ и „Чай“. Джао Мейсю споменава, че (цитирам): „През 1951 г. операта „Девојката с бели коси“ е представена в Източен Берлин, Германия. Това е първият път, когато авторска китайска опера „излиза“ в чужбина“ (с. 22). Може да се допълни, че става дума за мащабно задгранично турне, което обхваща 152 града, в общо 9 държави (по реда на посещенията): бившата ГДР, Унгария, Полша, бившия СССР, Румъния, България, бившата Чехословакия, Австрия и Албания. Според архивни документи и публикации на китайски език и различни европейски езици, до които имах достъп, изпълненията на *Баямао ню* представляват първи срещи на публики от Централна и Източна Европа с „китайската национална опера“ или „китайска опера от западен тип“, а що се отнася до рецепцията им, в документи и публикации се посочва, че са просълзили европейските публики². Творбата „Чай“ (от заглавието на кит. ез.: 茶), обявена у нас като „Чай: Огледало на душата“ (от англ. заглавие: *Tea: A Mirror of Soul*) от Тан Дун 譚盾 също е представяна у нас на 20 март 2009 г. в

² Ценова, Миглена. Рецепция на представленията на китайска традиционна опера в България. София: Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките, 2024, с. 262 – 263, 369.

Арт център *Алтера*, в рамките на *Салон за музика и рефлексии*, но не като представление, а под формата на лекция от Илия Граматиков и Николай Колев, в която се излъчват фрагменти от творбата на видеозапис и се анализира премиерата в Токио през 2002 г. и други представления на творбата по света. Разбира се, творчеството на композитора Тан Дун, включително другите му оперни произведения, също са добре познати за българската общественост. Тези допълнителни обстоятелства свидетелстват за интереси сред българската общественост към китайската култура и в частност – към китайската авторска оперна литература, съчетаваща китайски и западноевропейски традиции. На тази основа още повече се очертава стойността на предлаганото дисертационно изследване.

Във втора глава на дисертацията, наречена „Обща характеристика на операта „Тъгуване по миналото“ от Гуанан Ши“ (с. 25 – 53), дисертантката се насочва върху литературния първоизточник на избраната за детайлни анализи творба от композитора Шъ Гуаннан³³: едноименния разказ 《伤逝》 *Шан шъ* с възможни преводи: „Покруса“, „Скръб по миналото“, „Жалба по миналото“ и др., от писателя Лу Сюн 鲁迅. Джао Мейсю определя автора на литературния първоизточник като „един от най-изтъкнатите китайски писатели и мислители на XX век“, оставил „дълбока следа в художествената литература, литературната критика, обществено-философската мисъл и преводаческото дело“ (с. 25). Що се отнася до разпознаваемостта Лу Сюн, Джао Мейсю посочва, че китайският писател се ползва „с висок авторитет и в чуждестранните литературни среди, особено в Корея и Япония“ (с. 25). Би могло да се добави, че Лу Сюн е добре познат за българската общественост

³³ Заглавието на дисертационния труд и на отделни глави от него, както и цитатите от изложението, се цитират буквално. В аналитичната част на становището транскрипцията на китайските имена, понятия и термини е съобразена с официалните правила за транскрибиране на китайски имена и термини на български език.

както от преводи на негови творби на български език, осъществени от водещи български китаисти⁴, така и защото неговото творчество и принос се изучават в системата на българското висше образование, свързано с китайска литература и китайско езикознание в СУ „Св. Климент Охридски“, във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и други учебни заведения⁵. Произведения от Лу Сюн⁶ са включени в конспекти за приемни изпити за докторанти по професионално направление „2.1. Филология“, научна специалност „Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия (Китайска литература и обществознание)“⁷. В България излизат от печат и научни и научнопопулярни публикации, свързани с творчеството на Лу Сюн⁸. В този смисъл, българската общественост има познания за автора на литературния първоизточник на творбата от „китайската национална опера“ и за самия литературен първоизточник. Джао Мейсю е превела поетично заглавието на творбата като „Тъгуване по миналото“⁹. На тази основа следва да се открие приносът на Джао Мейсю, която осъществява научни публикации на български език, с които тя прави българската общественост съпричастна със своеобразната връзка между разказа 《伤逝》 (от 1925 г.) от Лу Сюн и

⁴ Вж. напр. **Лу, Сюн**. Стари истории в нова редакция. Прев. Бора Беливанова. София: Народна култура, 1983; Сюн, Лу. Стари истории в нова редакция. Прев. Бора Беливанова. София: Изток – Запад, 2016; .

⁵ Вж. **Цанкова, Антония**. Конспект за държавен изпит по китайско езикознание. София: СУ „Св. Климент Охридски“, ФКНФ – ЦИЕК, катедра „Китаистика“, 2018. [FKNF CIEK KITAISTIKA konspekt DI 2018 \(3\).pdf](#) (Вж. тема: „Лу Сюн – творчески път и идейно-естетическа платформа; характеристика и значение на литературното му дело“, с. 6).

⁶ „Истинската история на А-Кю“ 【魯迅《阿 Q 正傳》】 , „Дневникът на един луд“ 【《狂人日記》】 и „Вик“ 【《吶喊》】 .

⁷ Вж. **Алексиев, Александър**. Програма за конкурсен изпит по докторантска програма Филология. СУ „Св. Климент Охридски“, ФКНФ, катедра „Китаистика“, 2022 – 2023. [FKNF-273- Kitaiska literatura i obshestvoznanie 2022 - prof. Alexiev.pdf](#)

⁸ Вж. напр. **Куцарова, Теодора**. Лу Сюн (1881-1936). Избрани произведения от сборника "Диви треви". – В: Новото лице на Изтока, ISBN:9540722977, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2006; **Куцарова, Теодора**. Лу Сюн (1881-1936). "Хвърчило". – В: Литературен вестник, № 33. 16-22.10.2013, с. 13.

⁹ Същото произведение от китайската национална опера може да се срещне и като „Скръб“ в други изследвания на китайски докторанти в България – вж. напр. Фу, Сяочин. Женският образ в китайските опери от формирането им до наши дни. – В: Годишник 2023. Пловдив: Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство, 2024, с. 303 – 310 (споменато мнклон с. 308).

едноименната творба китайската национална опера 《伤逝》 (от 1981 г.) от композитора Шъ Гуаннан 施光南. Със своите изследвания, между които и настоящия дисертационен труд, Джао Мейсю допринася за задълбочаването на познанията сред българското общество за китайската култура и изкуства, включително за дълбоката свързаност между китайската литература и китайската музика¹⁰. Свързаността между китайската литература и китайската музика се усеща и при тълкуванията на Джао Мейсю върху самото създаване на оперната творба – по повод 100-годишнината от рождението на автора на литературния първоизточник (Лу Сюн), върху творческите сътрудничества между композитора Шъ Гуаннан и Хан Уей – един от двамата либретисти на произведението (Дисертация, с. 30, 32). (Другият либретист е Уан Цюен 王泉.)

Детайлното проучване на литературния първоизточник от страна на Джао Мейсю е обосновано и продиктувано от специфики на оперната творба *Шан шъ* (《伤逝》), най-малкото защото тя е приемана от китайски музиколози за първата творба от *Джунгуо гъдзю* (中國歌劇), която се фокусира върху психологическите характеристики на главните действащи лица: Дзъдзюн 子君 и Дзюеншън 涓生. (Тъй като това са личните имена на персонажите, те следва да се изпишат на български език слято.) В историята на китайската музика след 1 октомври 1949 г. (създаването на Нов Китай) творба, която се съсредоточава в по-голяма степен върху личната драма на персонажите и върху техните страдания отколкото върху обществени проблеми, е действително значима, стойностна и заслужава изследователско внимание, най-малкото защото подобни творби се създават относително рядко.

¹⁰ Вж. напр. **Мейсю, Джао**. Предистория на операта „Тъгуване по миналото”. – Музикален логос, декември 2024. ISSN 2534-8973. [Джао-Мейсю-Предистория-на-операта-Тъгуване-по-миналото-1.pdf](#) (София: НМА „Проф. П. Владигеров“.)

Несъмнено личната драма на персонажите е предопределена от наболели проблеми на обществото, които също се тълкуват в творбата, но изборът на литературен първоизточник от страна на композитора е новаторски и му предоставя възможности за подходи, в той които да обедини както традиции от западноевропейската опера, така и традиции от китайската традиционна опера *Сицю* 戏曲 отпреди 1966 г.¹¹ Може да се приеме, че творбата *Шан шъ* 《伤逝》 („Тъгуване по миналото“) от композитора Шъ Гуаннан обвързва органично китайски и европейски традиции и предоставя основания за многоаспектни анализи и тълкувания. Бих добавила, че изведеното от дисертантката оригинално решение на композитора многобройните структурни единици на творбата да бъдат обединени в по-обхватни структурни единици, наречени „Пролет“, „Лято“, „Есен“ и „Зима“, кореспондира с китайски разбирания за свързаност между сезони от годишния цикъл и различни аспекти от музиката и изкуствата на Китай.

Трета глава, наречена „Драматичност на образите и музикална структура на ариите в операта „Тъгуване по миналото“ на Гуанан Ши (анализ на трите арии на Дзъ Дзюн)“ (с. 54 – 110), е най-обхватната структурна единица на дисертацията. В нея Джао Мейсю отделя специално внимание върху търсения на композитора Шъ Гуаннан, вдъхновени от западноевропейската опера – наред с музикалните анализи и анализите върху драматичния текст на трите арии на главния женски персонаж в творбата – Дзъдзюн, Джао Мейсю анализира и други арии, както и речитативи, дуети, квартети, хорови сцени и пр. Детайлно са анализирани три арии на Дзъ Дзюн: „Багрите на залеза“, „Вятърът свисти унило“ и „Нещастен живот“. Специално

¹¹ След 1966 г. творбите от *Сицю* започват да се отличават с многобройни колективни персонажи, което не произтича от вековните традиционни специфики на *Сицю*.

бих искала да поздравя Джао Мейсю за добавените преводи български език на анализиранияте музикални фрагменти. Предложените преводи подпомагат читателите и допринасят за пълноценното възприемане на дисертационния текст. Поздравления заслужават и задълбочените анализи върху драматичния текст и намеренията музикалните анализи да изведат близостта със западноевропейската музикална култура.

Четвърта глава „Обща характеристика на операта „Учителката от планинското село“ на Уейя Хао“ (с. 111 – 121) осмисля творба от ХХІ век, представена премиерно в Китай през 2009 г. Автор на либретото е прочутият китайски киносценарист и драматург Лиу Хън 劉恆, за когото „Учителката от планинското село“ (山村女教師) е първо оперно либрето. Както посочва Джао Мейсю, Лиу Хън си сътрудничи успешно с режисьора Джан Имоу (вж. Дисертация, с. 115). Би могло да се добави, че Джан Имоу (張藝謀), представител на т. нар. „Пето поколение китайски кинорежисьори“, е добре познат за българската общественост от разпространявани и излъчвани филми, изследван е от български учени, а творчеството му се изучава в различни лекционни курсове, сред които „История на азиатското кино“ по програма „Екранни изследвания и журналистика“ на факултет „Екранни изкуства“ в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, воден от проф. д-р Андроника Мартонова, и др. Композитор на „Учителката от планинското село“ е Хао Уейя 郝維亞, професор доктор по специалност „Композиция“ и ръководител на същата катедра в Централната консерватория в Пекин, гостуващ преподавател в Италия и САЩ. Най-вероятно Джао Мейсю е подбрала произведението за многоаспектен анализ, поради задълбочените ѝ литературни интереси и интересите ѝ към произведения от китайската опера *Джунгуо гъдзю* или

Джунгуо миндзу гъдзю, които се градят върху психологическите преживявания на главните действащи лица. Тук отново следва да се открие задълбоченото вникване на Джао Мейсю в аспекти от либретото и в музикалната драматургия на творбата, на чиято основа дисертантката достига до следното обобщение: „Учителката от планинското село“ заема важно място в съвременната китайска музикална култура. Тя не е само значим творчески връх в кариерата на Уейя Хао, но е и един крайъгълен камък в развитието на китайската национална опера през ХХІ век“ (с. 117).

Пета глава, „Драматичност на образите и музикална структура на ариите в операта „Учителката от планинското село“ на Уейя Хао“ (с. 122 – 169), осмисля важни структурни единици от творбата, свързани с изявата на главните персонажи в творбата: арията „Вчера майка ти ми уши бяла сватбена рокля“ на Ян Цайхун (楊彩虹), ария „Аз виждам безкрайни бели снегове“ на Джоу Луопин (周洛平), ария „Искам да летя“ на Ли Уънгуан (李文光), както и структурната единица „Ти си утринна роса“ (за детски хор). Що се отнася до значимостта на произведението и на главния женски персонаж в него – Ян Цайхун, Джао Мейсю посочва, че „Ян Цайхун е един от най-любимите оперни персонажи на китайската публика. Олицетворение на висока нравственост и себеотрицание, тя всеотдайно се грижи за учениците, остава вярна на любовта си и проявява съчувствие към всеки изпаднал в нужда“ (с. 122). Тук дисертантката обвързва именно нравствените качества на персонажа с вековни китайски идеали, обяснявайки по този начин както значимостта на персонажа, така и значимостта на самата творба за китайската култура.

Шестата глава на дисертацията, „Психологическата подготовка на певеца като фактор за убедителното сценично представяне“ (с. 170 – 180), представя задълбочените интереси на дисертантката в полето на психологията

музикалната психология, „вокалната психология“ в частност. Джао Мейсю се спира детайлно върху „Значението на изучаването на вокална психология“ за един оперния певец, достигайки до съществени прозрения: „Чрез стимулиране на самосъзнанието, емоционалната интелигентност и комуникационните способности на изпълнителя вокалната психология подпомага реализирането на пълния му творчески потенциал и подсилва харизмата му на сцената“ (с. 171). Според Джао Мейсю „Когато певците имат яснота относно собствените си мисловни, емоционални и поведенчески особености, те по-лесно разбират какво оказва положителен или отрицателен ефект върху сценичното им представяне“ (с. 171).

Предложените становища са обосновани и подкрепени с ясни примери, които утвърждават Джао Мейсю, от една страна, като задълбочен изследовател, който се стреми да анализира обекта и предмета на своето изследване максимално многоаспектно. От друга страна, дисертационният труд би могъл да се възприема и като ярко свидетелство, че за Джао Мейсю, като задълбочен млад интерпретатор на женски оперни персонажи, всеки детайл, свързан с интерпретирания персонаж, е от съществено значение. Подобна нагласа предоставя основания за интерес и към развитието в перспектива на Джао Мейсю, както като млад певец интерпретатор, така и като и изследовател.

В „Заклучение“ (с. 181 – 184) Джао Мейсю обобщава и надгражда осъществените анализи, като подчертава становището си, че „в „Тъгуване по миналото“ (...) вокалната драматургия е насочена към изграждането на вътрешния свят на персонажите и към проследяването на тяхната психологическа еволюция“ (с. 181 – 182). Джао отправя и препоръки към потенциални изпълнители: „Изпълнителите следва дълбоко да преживеят този

процес – прехода от отчаяние към надежда – и чрез промени в тембровата окраска, прецизен контрол на динамиката и звукоизвличането да позволят на аудиторията да усети как надеждата се ражда именно в условията на изпитание“ (с. 181 – 182). Биха могли да се приведат и други значими обобщения и препоръки на Джао Мейсю относно интерпретацията на „Тъгуване по миналото“ и „Учителката от планинското село“, ще посоча три (3) от тях: „Певецът следва не само да овладее техническите детайли с прецизност, но и да навлезе дълбоко в подсъзнанието на героя, предавайки невербално емоционалното противоречие чрез най-фините нюанси на гласа“ (с. 182); „Когато певците се готвят за изпълнението на ролите си в „Учителката от планинското село“, трябва не само да овладеят техническите изисквания на ариите, но и да разберат вътрешната логика на психичната промяна на героя. Психологическото разбиране пряко влияе на тембъра на гласа, използването на дъха и дори на телесния език“ (с. 182 – 183); „Степента на резонанс между психичното състояние на певца и това на героя директно определя дълбочината и силата на изпълнението“ (с. 183).

На базата на задълбочените анализи върху две творби от *Джунгуо гъдзю* (*Джунгуо миндзу гъдзю*), които се отличават с прецизна работа на техните създатели върху психологическите характеристики на персонажите, Джао Мейсю извежда обобщението: „От тези две творби виждаме посоката на развитие на вокалното изкуство в съвременната китайска опера: то е едновременно постоянно техническо усъвършенстване и непрекъснато търсене на психологическа дълбочина“ (с. 183).

Сред изведените „Приноси“ (с. 185 – 186) следва да се подчертае значимостта на следния: „5. Изготвя обосновани препоръки за бъдещи изпълнителски интерпретации на двете опери, въз основа на подробен

музикален и драматургичен анализ. Тези препоръки могат да подпомогнат оперни артисти и музикални изследователи при работата им върху подобни произведения в бъдеще“ (с. 186).

Библиографията (с. 187 – 193) обхваща 51 източника, значителна част от които са на китайски език. Следва да се поощри и стремежа на Джао Мейсю да използва и източници на български език, което е напълно обосновано.

Джао Мейсю е автор на три (3) публикации по темата на дисертационния ѝ труд, и трите на български език (посочени са на с. 194 в Дисертация и на с. 72 в Автореферат.)

Стойностните анализи са подкрепени със седем (7) приложения (с. 195 - 236), които представляват фрагменти от партитурите на двете оперни творби. Отново следва да се насърчи и поощри вниманието на дисертантката към българската читателска аудитория – със стремежа всички фрагменти от партитурите, които обхващат текст на оригиналния език – китайски, да бъдат допълнени от преводи на български език, което значително подпомага процесите на възприемане на текста на дисертационния труд и неговото оценяване.

Като цяло, трудът представлява многоаспектно изследване, което поставя обекта и предмета на изследване в максимално обхванат контекст. Сред приносите на дисертацията са детайлно проучените психологически аспекти, свързани както с литературните първоизточници на разглежданите творби, така и с либретата и музикалната им драматургия. Вникнато е в психологически характеристики на главни действащи лица в двете произведения, в новаторски подходи при разработването на ансамбли, хорови сцени и мн. др. Текстът безспорно обогатява българското музиковедие, допринася за задълбоченото опознаване на ярки произведения

от китайската музикална култура и създава условия за тяхната потенциална рецепция сред българската общественост. Същевременно Джао Мейсю се стреми да допринесе и за по-нататъшното развитие както на китайското творчество в полето на „китайската национална опера“, така и на китайското интерпретаторско майсторство при евентуални следващи изпълнения на същите творби. С подобни намерения и успешното им осъществяване Джао Мейсю със сигурност допринася за изграждането на своеобразни „мостове“ между китайската и европейската култура и за рецепцията на китайска музикална култура и на „китайска опера от западен тип“ („китайска национална опера“) по света.

Авторефератът, в общ обем от 72 с., отговаря на съдържанието на дисертацията и на нормативната уредба.

На основата на приносния дисертационен труд и на цялата съпътстваща професионална творческа дейност на Джао Мейсю предлагам на уважаемите членове на Научното жури и на членовете на Академичния съвет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ да присъдят на Джао Мейсю образователната и научна степен „доктор“ в направление „8.3. Музикално и танцово изкуство“. Аз лично гласувам с ДА.

18 май 2026 г.

гр. София

(проф. д-р Миглена Ценова, Институт за изследване на изкуствата,
Българска академия на науките)